

Z dniem 22 maja bieżącego roku minął rok odkąd weszły w życie przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej¹. Choć z jednej strony okres ten jest dość krótki, aby można było formułować długofalowe wnioski w kwestii funkcjonowania tej instytucji, z drugiej jednak pozwala on już na zbadanie i dokonanie wstępnej oceny, czy fundacja rodzinna jako nowa konstrukcja prawna spotkała się z dobrym odbiorem społecznym, staje się coraz bardziej popularna, a jeżeli tak to w jakich środowiskach. Możliwe wydaje się także sformułowanie wniosków dotyczących regulujących ją przepisów, w szczególności w jakim zakresie wymagają one zmian.

dr Karol Świtaj radca prawny DLP Dr Robert Lewandowski & Partners sp.k

Na wstępie wypada przypomnieć, że wprowadzenie regulacji dotyczącej fundacji rodzinnej było długo oczekiwane. Instytucja ta miała bowiem zapewnić całkowicie nowe możliwości planowania sukcesyjnego. Wielu przedsiębiorców prowadzących w szczególności firmy rodzinne poszukiwało bowiem możliwości przekazania jej w zarząd kolejnym pokoleniom, tak aby – po pierwsze – uniknąć ewentualne spory na tle spadkobrania oraz – po drugie – aby firma, która została wielokrotnie zbudowana znacznym nakładem trudu i pracy dalej funkcjonowała.

Umożliwienie powoływania do życia fundacji rodzinnej miało minimalizować ryzyko

nieudanej sukcesji i gwarantować kontynuację działalności biznesowej. Przekazanie majątku z wykorzystaniem tej instytucji miało chronić go przed podziałem oraz umożliwić jego dalsze pomnażanie. Kluczowe stało się bowiem zapewnienie ciągłości przedsiębiorstwa prywatnego, w szczególności dla celów zabezpieczenia rodziny². Nasuwa się zatem pytanie, czy cele te zostały choć w części osiągnięte po roku funkcjonowania ustawy o fundacji rodzinnej.

Firma Grant Thornton podjęła się analizy danych statystycznych udostępnionych przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalski, który jako jedyny w Polsce prowadzi rejestr fundacji rodzinnych stworzony na wzór Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Z uzyskanych informacji wynika, że w ciągu pierwszego roku funkcjonowania tej instytucji zarejestrowano ponad 800 fundacji rodzinnych³. Przeważająca część z nich, albowiem ponad 28% ma siedzibę w województwie mazowieckim. Na drugim miejscu plasuje się województwo śląskie, gdzie założono co najmniej 13% spośród zarejestrowanych fundacji rodzinnych. Informacja ta nie jest zaskakująca jeśli uwzględnić ogólną liczbę przedsiębiorców zarejestrowanych w obu tych województwach.

Dużo ciekawsze wnioski płyną z analizy udostępnionych informacji o założycielach fundacji. Można by się bowiem spodziewać, uwzględniając postulaty wyrażane przed wprowadzeniem ustawy o fundacji rodzinnej, jak i cele jakie stawiała sobie ten akt prawny⁴, że z rozwiązań w niej przewidzianych skorzystają przede wszystkim ci przedsiębiorcy, którzy wkrótce zamierzają przekazać firmę swoim następcom. Nic jednak bardziej mylnego. Z danych statystycznych wynika, że zaledwie 32 fundatorów, tj. ok 24% z przebadanych 135 fundacji, stanowiły osoby urodzone do 1959 r. Przeważającą większość fundatorów, tj. prawie połowę (63 fundatorów spośród 135), to osoby urodzone w latach 1970–1979. Są to zatem osoby w tzw. „sile wieku”, które jeszcze przez dłuższy czas będą aktywne zawodowo. Nie mniej można stwierdzić, iż ta grupa spośród fundatorów, z jednej

strony spogląda w przyszłość w szerszej perspektywie, z drugiej – nie obawia się korzystać z nowych rozwiązań prawnych.

Fundatorami bywają też osoby bardzo młode – w przebadanej grupie 135 fundacji – najmłodszym z nich była osoba w wieku 26 lat. Oznacza to, że instytucja fundacji rodzinnej nie jest postrzegana wyłącznie jako sposób na sukcesję firmy, lecz przede wszystkim jako nowe narzędzie prowadzenia działalności. Z przeanalizowanych danych statystycznych wynika bowiem, że znaczną grupę (około 38 proc.) beneficjentów fundacji rodzinnych stanowią osoby młode, w wieku 35-54 lat. Trudno jednoznacznie stwierdzić, że są to wyłącznie dzieci lub wnuki fundatorów. Równocześnie pierwszy rok działania fundacji rodzinnych pokazał też, że beneficjentami nie ustanawia się organizacji pożytku publicznego.

Można przypuszczać, że taki kierunek wykorzystywania instytucji fundacji rodzinnej wynika między innymi z faktu, iż jej działalność jest zwolniona z podatku dochodowego.

Wprawdzie działalność ta jest ograniczona przedmiotowo. Jest możliwa między innymi w zakresie zbywania mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia, dalej najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie, czy nabywania i zbywania papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze. Nie mniej te ograniczenia nie są czynnikiem zniechęcającym, gdyż dla przedsiębiorców prowadzących działalność, w szczególności na wyżej wymienionych polach aktywności, możliwość „zaoszczędzenia” w postaci zwolnienia od podatku stanowi ważny argument przemawiający za założeniem fundacji rodzinnej.

Pierwszy rok funkcjonowania fundacji rodzinnych pokazał zatem, że instytucja ta nie jest postrzegana wyłącznie jako nowe narzędzie sukcesyjne, lecz przede wszystkim jako nowy „sposób” prowadzenia działalności gospodarczej, zabezpieczania jej trwałości oraz sposobu dystrybucji uzyskiwanych dzięki temu dochodów. Niewątpliwie umożliwiła ona wygaszenie sporów w rodzinach na tle sukcesji prowadzonych firm, a z drugiej strony

możliwość budowania firmy i jej marki, inwestowania w nie w wieloletniej perspektywie bez konieczności obawiania się o jej przyszłość.

Czy fundacje rodzinne nadal będą tak dynamicznie rozwijać się i powstawać?

Trudno w tej chwili odpowiedzieć na to pytanie. Wiele zależy bowiem od ustawodawcy, czy nie dokonana niekorzystnych zmian w przepisach, choćby w zakresie opodatkowania dochodów fundacji. Istotnym czynnikiem jest również ogólna sytuacja gospodarcza, która obecnie zaczęła się pogarszać. To zaś może skłaniać wielu przedsiębiorców do wycofywania się z rynku, lub przekształcania prowadzonych firm w fundację, która może zapewnić jej dalsze funkcjonowanie a nawet rozwój mimo trudnej sytuacji gospodarczej.

Niemniej można z całą pewnością stwierdzić, że instytucja fundacji rodzinnej została dobrze odebrana wśród polskich przedsiębiorców i jest coraz szerzej przez nich wykorzystywana.

źródło informacji: Dr Karol Świtaj/ Kancelaria prawna Dr Robert Lewandowski & Partners
<http://www.drlewandowski.eu/>

1 Dz. U. poz. 326 z późn. zm.

2 Zob. K. Skreczko, Prawne aspekty funkcjonowania fundacji rodzinnej, BISP 2023, nr 2.

3 Dane za:

<https://www.rp.pl/abc-firmy/art40303761-800-fundacji-rodzinnych-po-roku-obowiazywania-ustawy>.

4 P. Blajer, Kwestie zasadnicze związane z Fundacją Rodzinną [w:] Fundacja rodzinna. Pytania

Dr Karol Świtaj: Co dalej z fundacją rodzinną?

i odpowiedzi, Warszawa 2023.